

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ

**РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ «ПЕРЕВЕРНУТИЙ КЛАС» У ВИЩІЙ
ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Виконала: студентка 2 курсу, 261м групи

Спеціальності 013 Початкова освіта

Освітньо-професійної (наукової)

програми Початкова освіта

Папенко Вікторія Сергіївна

Керівник к.філ.н., доцентка Валуєва І.В.

Рецензентка Микитюк С.В.,

директорка Херсонського навчально-

виховного комплексу "Дошкільний

навчальний заклад - спеціалізована

школа з поглибленим вивченням

англійської мови І ступеня - гімназія"

№ 56 Херсонської міської ради

Івано-Франківськ, 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕХНОЛОГІЯ «ПЕРЕВЕРНУТИЙ КЛАС» ЯК НОВІТНІЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	7
1.1. Історія та розвиток концепції «перевернутий клас»	7
1.2. Вивчення стану реалізації технології «перевернутий клас» в освітньому процесі закладу вищої освіти	11
1.3. Методика реалізації технології «перевернутий клас»	15
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ «ПЕРЕВЕРНУТИЙ КЛАС»	21
2.1. Вимоги та рекомендації щодо створення, підготовки навчальних матеріалів у форматі ПК	21
2.2. Організація формувального експерименту	27
2.3. Аналіз результатів дослідження	30
ВИСНОВКИ	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	39
ДОДАТКИ	44

ВСТУП

Активне навчання, як метод зосередження на активності здобувача освіти та його залучення до процесу навчання, має свою історію та розвиток у педагогіці. Широкої апробації набули такі інтерактивні методи, як картування концепцій, мозковий штурм, спільне написання, навчання на основі конкретних випадків, кооперативне навчання, рольові ігри, моделювання, проєктування, тощо.

Постійний розвиток технологій протягом останніх кількох десятиліть мав великий вплив майже на всі галузі світу. Вищі заклади освіти зобов'язані знайти нові способи навчання своїх студентів таким чином, щоб вони змогли знайти своє місце на ринку праці та внести необхідні зміни, коли це необхідно. Одна з багатьох пропозицій, запропонованих для вирішення цієї проблеми, полягала в тому, щоб змінити методи навчання з традиційного підходу на нову парадигму, де більше уваги буде приділено здатності студентів глибоко та незалежно розуміти концепції. Цифровізація освітнього процесу дозволила включити в такий перелік гейміфікацію та методи віддаленої взаємодії, один з яких отримав назву «перевернутий клас».

Узагальнення різних визначень досліджуваного феномену дозволяє нам визначити, що технологія “перевернутий клас” (у перекладі з англійської, *flipped classroom*) – це такий спосіб організації освітнього процесу, при якому знайомство з новим навчальним матеріалом відбувається здобувачем освіти самостійно, поза аудиторно відведеного на це часу; а засвоєння цього матеріалу і формування відповідних компетентностей – під керівництвом викладача, у формі групової взаємодії.

Незважаючи на те, що реалізація даної технології викликала підтримку серед освітян у всьому світі, численні публікації показують, що на цьому шляху виникає низка проблем. Одне з найбільших обмежень цього підходу полягає в тому, що студенти іноді можуть навмисно

вирішувати не готуватися до заняття і у такому випадку успіх перевернутого класу буде під загрозою. Крім того, було виявлено, що деякі студенти скаржилися на те, що не можуть самостійно правильно зрозуміти деякі поняття, через що їм важко бути активними на занятті та виконувати практичні завдання відповідно до вимог методики.

Крім того, у дослідженнях вчених наголошується на тому, що записування відео і підготовка матеріалів для самостійного опрацювання, яке буде легко сприйнятим студентами, потребуватиме від викладача додаткового часу. Нарешті, також повідомляється, що студенти мають певні застереження щодо сумісності методу з деякими курсами чи предметами. Наприклад, більшість студентів вважають цей підхід більш корисним у точних науках (наприклад, під час вивчення біології, фізики, математики і т.ін.), але в той же час вони не вважають його таким ефективним під час вивчення гуманітарних дисциплін (наприклад, під час вивчення історії, англійської мови і т.ін.).

У методичних публікаціях містяться вказівки щодо того, як покращити ці обмеження. Наприклад, матеріали для занять, навчальні матеріали (слайди, відео тощо) мають бути ретельно розроблені та представлені студентам, щоб вони були зрозумілими. Таким чином, цей метод покладає на викладачів більше обов'язків, щоб переконатися, що здобувачі отримають від них легке розуміння.

Професійний розвиток вчителів є ще однією важливою сферою, на якій слід зосередитися для успішної інтеграції підходу перевернутого класу. Викладачам необхідна відповідна підготовка, щоб вони могли знати, як використовувати різноманітне програмне забезпечення, доступне для відеозапису серед інших аспектів. Усі ці обмеження доводять, що у цій галузі необхідно провести додаткові дослідження з метою перевірки ефективності технології «перевернутий клас» в процесі організації освітнього процесу закладу вищої освіти.

Актуальність проблеми та недостатня її розробленість у науково-методичних джерелах зумовили вибір теми нашої кваліфікаційної роботи: **«Реалізація технології «перевернутий клас» у вищій педагогічній освіті».**

Метою дослідження є вивчення, аналіз використання технології «перевернутий клас», експериментальна перевірка її ефективності в освітньому процесі університету.

Дослідження виконувалося у межах ініціативної науково-дослідної теми кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти «Технології підготовки конкурентноспроможного педагога дошкільної та початкової освіти в умовах євроінтеграції», державний реєстраційний номер: 0123U102952.

Об'єктом дослідження є організація освітнього процесу у закладах вищої освіти, зокрема на педагогічному факультеті.

Предметом дослідження є технологія «перевернутий клас» як механізм залученості здобувачів освіти до активного навчання.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що реалізація технології «перевернутий клас» в освітньому процесі університету сприятиме підвищенню рівня мотивації та залученості до навчання, а також якість формування фахових компетентностей здобувачів освіти.

Завдання дослідження:

1. Аналіз історії та розвитку концепції «перевернутий клас» у науково-методичних джерелах.
2. Обґрунтування механізмів реалізації технології «перевернутий клас» в освітньому процесі закладу вищої освіти.
3. Виявлення ступеня впровадження досліджуваної технології на сучасному етапі, з'ясування ступеня залученості студентів до навчання.
4. Організація формувального етапу і перевірка гіпотези дослідження.
5. Аналіз результатів і узагальнення матеріалів роботи.

Теоретичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні і структуризації етапів освітнього процесу за технологією «перевернутий клас».

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці методичних рекомендацій для оптимізації освітнього процесу і впровадження технології "перевернутий клас" у педагогічну практику. У роботі представлено авторську модель оформлення рефлексивного щоденника, як засобу формування критичного мислення і підвищення рівня залученості та освітньої рефлексії здобувачів.

Апробація. Основні результати дослідження обговорювалися на студентських конференціях, засіданнях кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету, на XIV Міжнародній науково-практичній конференції «SOLVING SCIENTIFIC PROBLEMS USING INNOVATIVE CONCEPTS» (13-15 березня 2024 р., Данія), висвітлені у публікації автора «Реалізація технології «перевернутий клас» у вищій педагогічній освіті».

Структура дослідження: випускна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕХНОЛОГІЯ «ПЕРЕВЕРНУТИЙ КЛАС» ЯК НОВІТНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1.1. Історія та розвиток концепції «перевернутий клас»

Пошук і аналіз педагогічних технологій, завданнями яких є максимальне залучення здобувачів освіти до активної взаємодії, призвели до більш глибокого вивчення можливостей технології «перевернутий клас», яка привернула увагу та зацікавленість завдяки своїй гнучкості та розширеному доступу до високошвидкісного підключення до Інтернету та цифрових ресурсів.

Так, у закордонних та вітчизняних публікаціях знаходимо пояснення, «перевернутий клас» – це «педагогічний підхід, за якого пряме навчання переміщується з групового навчального простору в індивідуальний навчальний простір, а отриманий груповий простір перетворюється на динамічне, інтерактивне навчальне середовище, де педагог направляє студентів, коли вони застосовують концепції та творчо беруть участь у навчанні»[7; 8; 9; 12; 14; 35].

У роботах SJ. DeLozier і MG. Rhodes (2016) знаходимо пояснення, що перевернутий клас – це практика, за якої навчальні матеріали, які зазвичай викладаються в класі звичайними методами у формі лекцій, пропонуються студентам для вивчення поза аудиторією, а час заняття використовується для різноманітних навчальних дій щодо використання опрацьованих навчальних матеріалів [35].

Відомо, що у 2007 році в Колорадо, США, Джонатан Бергманн і Аарон Самс, викладачі хімії, систематично використовували технологію перевернутого класу і вважаються засновниками цієї педагогічної моделі. «Перевернутий клас», як педагогічна модель вимагає залученості та активної участі здобувачів у навчальній діяльності як до спільного

опрацювання матеріалу, так і в аудиторії, за допомогою інформаційних та комунікаційних технологій [31].

Технічно це відбувається таким чином: здобувачі, отримуючи відповідне завдання від викладача, досліджують самостійно надані ним навчальні матеріали (відео, тексти, вправи і т.ін.) у власному темпі. Підготовча діяльність дозволяє здобувачам самостійно використовувати свій навчальний час для набуття фундаментальних знань і навичок. Під час занять (очних або синхронних) студенти беруть участь індивідуально та спільно, отримуючи індивідуальну підтримку від викладача [11;12].

Діяльність під час спільної взаємодії орієнтована на здобувача, на його активне навчання, де викладач допомагає студенту, а не просто надає інформацію [14; 16; 17]. Таким чином, деякими перевагами застосування досліджувальної технології є покращення уваги, перевірка навчання, можливість самооцінки та розширення можливостей здобувача в процесах оцінювання, що адаптується до його індивідуальних інтересів із гнучкістю приймати рішення про те, що, як і коли, і він навчається, беручи на себе зобов'язання та відповідальність [22].

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій і поточна ситуація зробили впровадження віртуальної освіти стандартом на всіх рівнях освіти. У цьому контексті COVID-19 прискорив попит на цифрову трансформацію і перед викладачами постало завдання досягти адаптивності та гнучкості у змісті та дизайні курсів для навчання в різних галузях підготовки. Таким чином, порушення традиційного навчання стає очевидним у моделях онлайн-навчання, де модель «перевернутий клас» знайшла найбільш сприятливий ґрунт для використання та розвитку з новими особливостями та вимогами [22; 24; 26].

Існують різні методології, які застосовуються в моделі «перевернутий клас», тому їхнє застосування залежить від ментальності, здібностей, культури чи уподобань викладачів і студентів. Не існує ідеального маршруту, який гарантував би гарний результат. Однак, як тільки

педагогічна пропозиція буде визначена, стратегії викладання-навчання будуть розроблені з використанням ІКТ та дидактики для досягнення компетентностей, передбачених у педагогічному проєкті.

Наведемо деякі способи такої реалізації в університетах (рис.1.1).

Рис.1.1.- Модель технології «перевернутий клас»

Ця модель може бути адаптована до різних освітніх компонент і вікових груп. Вона також може бути модифікована відповідно до потреб конкретного курсу або групи студентів. Разом з цим, успішна реалізація цієї моделі вимагає планування, підготовки та адаптації.

Загальний принцип роботи перевернутого класу полягає в організації двох заходів одна за одною.

Перша діяльність: викладачі повинні поділитися (завантажити) лекційні (теоретичні) матеріали для студентів перед організацією очного заняття. Студенти ознайомляться з матеріалами лекції, щоб зрозуміти зміст. Протягом цього часу здобувачі повинні визначити свої труднощі (зміст/тема, які можуть бути для них незрозумілими), які можна обговорити з викладачем та іншими здобувачами під час очного заняття.

Друга діяльність: під час очного заняття викладачі готові отримати запитання від студентів. Розгубленість студентів (це непорозуміння може виникнути на першому етапі, тобто в індивідуальному навчанні) буде з'ясовано під час очного навчання. Викладач отримуватиме запитання студентів, поки всі студенти не зрозуміють лекцію.

На думку, Семенова М., Кротких В. «перевернуте навчання відноситься до типу змішаного навчання. Це обумовлено тим, що, виходячи з його визначення частину часу, студенти навчаються дистанційно, а іншу частину – віч-на-віч з викладачем в аудиторії, або під час онлайн-сесій відеочатів, вебінарів тощо. Дистанційне навчання, у свою чергу, є лише одним із трендів цифрового навчання»[22]. Вченими наочно показано взаємозв'язок цих ключових понять (рис.1.2).

Рис.1.2.- Взаємозв'язок ключових понять [22].

В умовах змішаного навчання технологія «перевернутий клас» дозволяє ефективно супроводжувати навчання на всіх етапах, максимально залучати цифровий інструментарій, отримувати своєчасний зворотній зв'язок.

1.2. Вивчення стану реалізації технології «перевернутий клас» в освітньому процесі закладу вищої освіти

З метою вивчення стану розробленості предмету нашого дослідження, а також практичної реалізації під час організації дистанційного та змішаного навчання здобувачів вищої освіти нами був організований констатувальний експеримент. Для отримання конкретної інформації та для проведення статистичних обчислень був створений опитувальник на основі гугл-форми. Участь в опитуванні (дод.А) взяли студенти та викладачі педагогічного факультету Херсонського державного університету. Основними завданнями такої діагностики став пошук відповідей на питання:

- обізнаність всіх суб'єктів освітнього процесу щодо суті, підходів та шляхів реалізації досліджувальної технології;
- ступінь залученості всіх суб'єктів освітнього процесу до використання досліджувальної технології;
- оцінка власної взаємодії з викладачем під час заняття в форматі перевернутого класу порівняно з традиційним форматом;
- практичне застосування конкретного цифрового інструментарію в процесі застосування технології;
- вплив на мотивацію до навчання.

Результати опитування (рис.1.3) засвідчили, що технологія «перевернутий клас» дуже рідко використовується в освітньому процесі на факультеті. Це певною мірою впливає і на результати відповідей на інші питання. Так, здобувачам важко було оцінити переваги або недоліки такої технології, визначити ступінь ефективності, мотивації та залученості до навчання під час організації освітнього процесу у форматі «перевернутого класу».

Рис.1.3.- Результати опитування здобувачів на констатувальному етапі

Наступним кроком нашого дослідження стало з'ясування ступеня залученості студентів до навчання. Ми використали методику Student Engagement Instrument, SEI, як психометричний інструмент, який розроблений для вимірювання залученості студентів у навчальному процесі. Основна мета цієї шкали — зібрати надійні дані про те, як студенти взаємодіють із навчальним матеріалом, викладачами та одногрупниками, а також про їхнє ставлення до навчання загалом.

SEI зазвичай включає ряд тверджень, до яких студенти мають висловити свою згоду або незгоду, використовуючи шкалу Лікерта, яка може мати від 4 до 7 рівнів (наприклад, від "цілковито незгоден/на" до "цілковито згоден/на"). Ці твердження можуть охоплювати такі аспекти, як:

Когнітивна залученість: зосередженість на навчальному матеріалі, використання стратегій глибокого вчитування, інтерес до предметів і бажання вчитися.

Емоційна залученість: позитивні та негативні почуття, що виникають під час навчального процесу, відносини з викладачами та одногрупниками.

Поведінкова залученість: участь у групових активностях, ведення нотаток, участь в дискусіях, завершеність домашніх завдань.

Шкала SEI може бути адаптована до різних освітніх контекстів і використовуватися для оцінки ефективності освітніх інтервенцій, таких як впровадження перевернутого класу, нових навчальних стратегій або підходів до викладання. Результати, отримані за допомогою SEI, допомагають викладачам і освітнім адміністраторам виявити сильні та слабкі сторони навчального процесу та здійснити необхідні корективи для підвищення залученості студентів.

Ми використали шкалу Лікерта, яка має 5 рівнів (цілковито незгоден, частково незгоден, вагаюся у відповіді, частково згоден, цілковито згоден). Наведемо питання анкети:

Когнітивна залученість:

1. Мені подобається виконувати завдання, які вимагають глибокого мислення.
2. Я зазвичай знаходжу способи зробити навчальний матеріал цікавим для себе.
3. Коли я вивчаю новий матеріал, я намагаюся зрозуміти його суть, а не просто запам'ятати факти.

Емоційна залученість:

4. Я відчуваю позитивні емоції, коли вчуся.
5. Мені подобається спілкуватися з моїми викладачами.
6. Я відчуваю себе частиною спільноти в моєму навчальному закладі.

Поведінкова залученість:

7. Я активно беру участь у групових обговореннях.
8. Я завжди виконую свої домашні завдання вчасно.
9. Я часто відвідую додаткові навчальні заходи або лекції, щоб покращити свої знання.

Так, в опитуванні взяли участь 46 здобувачів освіти, аналіз результатів відповідей засвідчує рівень залученості на рівні нижче середнього (рис.1.4).

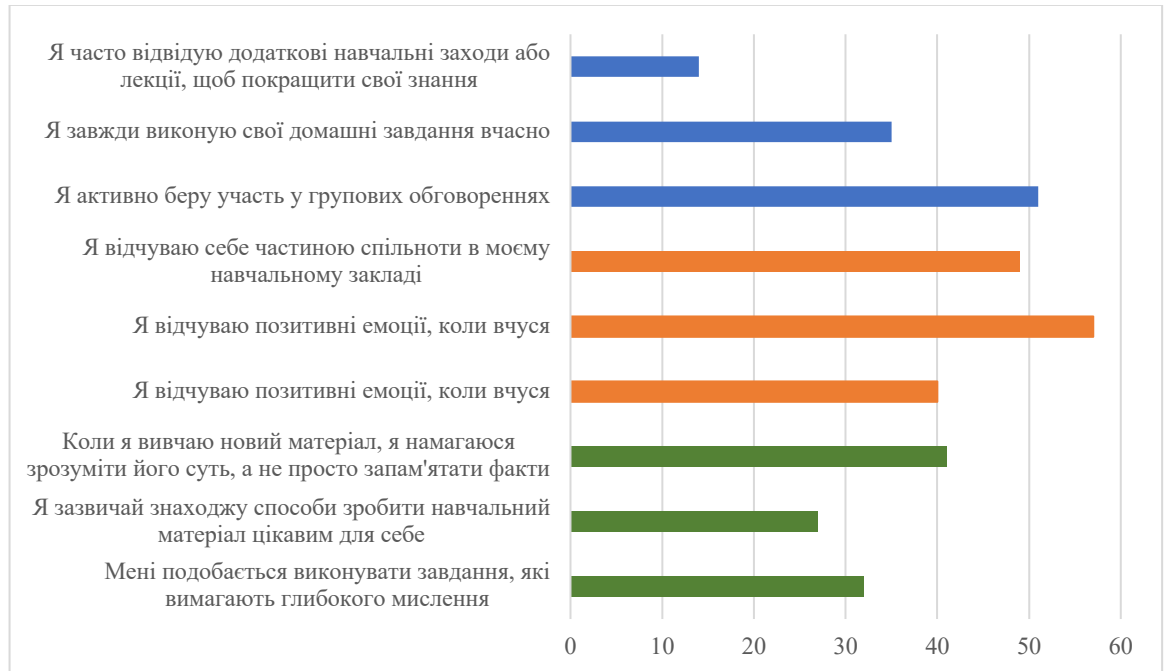

Рис.1.4.- Аналіз ступеня залученості студентів до навчання

Як видно з діаграми, емоційна залученість здобувачів освіти відіграє вирішальне значення для успішного навчання. Це регламентує пошук не лише шляхів для оновлення, осучаснення освітнього контенту, але й механізмів для мотивації студентів. Окрім традиційних освітніх технологій слід реалізовувати такі, що дозволяють максимально залучати здобувачів до освітньої діяльності і формування власних фахових компетентностей.

Аналіз джерельної бази, результатів опитувань дозволяє нам припустити, що технологія “перевернутий клас” є ефективним інструментом сучасної освіти, а її реалізація дозволить оптимізувати такі складові освітнього процесу:

- зміна ролі викладача на роль консультанта, координатора, тьютора;
- використання навчального часу із збільшенням частки самостійної роботи для можливостей групової взаємодії;

- активна участь здобувачів у побудові власної освітньої траєкторії;
- гнучкість і систематизація подачі навчальних матеріалів;
- самостійність здобувачів і підвищення їх мотивації до навчання.

Враховуючи ці фактори, технологія "перевернутий клас" може значно покращити якість та ефективність вищої освіти, забезпечуючи більш глибоке засвоєння знань та розвиток важливих навичок у студентів.

1.3. Методика реалізації технології «перевернутий клас»

Аналіз джерельної бази показує, що немає єдиної моделі для реалізації технології «перевернутий клас», у більшості публікацій цей термін широко використовується для опису будь-якої освітньої діяльності, яка надає попередньо записані лекції з подальшими вправами під час практичних занять. Наведемо спільні аспекти:

- загальна модель, студенти можуть переглядати кілька лекцій від п'яти до сіми хвилин кожно.
- Онлайн-вікторини або заходи дозволяють перевірити те, чого здобувачі навчилися.

Зростає кількість вищих навчальних закладів і окремих викладачів, які почали використовувати перевернуту модель у своїх курсах. Короткий посібник у вигляді відеолекції дозволяє студентам рухатися у власному темпі, перемотувати назад, переглядати частини та пропускати розділи, які вони вже зрозуміли. Це означає, що студенти приходять до групової взаємодії, вміючи користуватися програмним забезпеченням і готові виконувати творчі проекти зі своїми одногрупниками.

Це важливо, оскільки на традиційній лекції студенти часто намагаються вловити суть того, що вимовляється в той момент, коли

мовець це вимовляє. Вони не можуть зупинитися і обдумати почуте, і вони можуть упустити суттєве, тому що намагаються записати слова викладача. Навпаки, використання відео та інших попередньо записаних носіїв дозволяє просуватися у власному темпі студентам.

Ця здатність може мати особливу цінність для студентів, які мають проблеми з доступністю, особливо для людей з вадами слуху. Крім того, викладачі можуть приділяти час заняття на обговорення концепцій, отримують можливість виявити помилки в мисленні. Водночас спільні проекти можуть сприяти соціальній взаємодії між здобувачами.

Разом з цим, дослідники зазначають і «мінуси», які виникають під час реалізації цієї технології. Наприклад, запис лекцій вимагає зусиль і часу з боку викладачів, позакласні і аудиторні елементи повинні бути ретельно інтегрованим, щоб студенти могли зрозуміти модель і мали мотивацію до підготовки до заняття. А це означає додаткову роботу та потребує нових навичок для викладачів.

Оскільки «перевернутий клас» стає більш популярним, з'являються нові інструменти для підтримки позааудиторної частини навчального плану. Зокрема, постійний розвиток цифрових технологій надає ширший спектр різноманітних електронних освітніх ресурсів. Велика кількість курсів, ймовірно, використовуватиме елементи «перевернутого класу», що доповнює традиційну роботу з відео-презентаціями та підтримкою проєктних та лабораторних зусиль під час звичайних занять.

«Перевернутий клас» являє собою зміну ролей для викладачів, які відмовляються від своєї першої позиції на користь більшого спільного і кооперативного внеску у навчальний процес. Відбувається також і зміна ролі багатьох студентів, які вважаються пасивними учасниками освітнього процесу. Нова модель покладає більшу відповідальність за навчання на студентів. Освітня взаємодія між студентами може стати визначальною динамікою у навчанні через практичну роботу [37].

Нам імпонують дослідження Семенова М., Кротких В., згідно з якими в процесі планування освітнього процесу за технологією «перевернутий клас» необхідно враховувати таксономію Б.Блума. Так, репродуктивному рівню («запам'ятовування і розуміння») відповідає організація навчальної діяльності здобувача в режимі самостійного опанування матеріалом. Під час очного заняття (лекції, семінару, практичного заняття і т.ін.) відбувається формування відповідних вмінь на рівні «застосування». У цьому ж режимі доцільно проводити аналіз джерел, теорій, їх застосування на практиці. Рефлексія, а також виконання завдань творчого рівня відбувається знову у режимі самостійної роботи з можливістю оприлюднення результатів, організації дискусії та презентації проєктів. Візуально такий підхід автори представили у вигляді відповідної піраміди пізнавальних цілей і форм організації освітнього процесу (рис.1.5).

Рис. 1.5.- Відповідність рівнів таксономії Блума та етапів перевернутого навчання (за Семеновим М., Кротких В.)[22]

В умовах змішаного та дистанційного навчання технологія ПК дозволяє час, відведений для занять в режимі онлайн, використовувати з максимальною користю, зокрема для організації групової взаємодії, прямого спілкування, обговорення тем, тощо. У свою чергу, такий підхід уможлиблює виконання завдань творчого рівня на базі отриманих умінь в режимі самостійної роботи. Це повністю узгоджується з положенням про організацію освітнього процесу у Херсонському державному університеті.

Наявність електронних освітніх ресурсів на базі платформи KSU online найкращим чином надає технологічні можливості для реалізації досліджуваної технології. Наведемо орієнтовний алгоритм роботи для організації освітнього процесу у режимі «перевернутий клас» (табл.1.1.)

Таблиця 1.1.- Орієнтовний алгоритм діяльності суб'єктів освітнього процесу за технологією ПК

Етап	Діяльність викладача	Діяльність здобувача
Підготовчий (до початку заняття)	шукати та відбирати актуальну інформацію з теми заняття	переглянути матеріали з урахуванням вказівок, наданих викладачем на попередньому занятті
	готувати та публікувати матеріали (відео, тексти, презентації, інфографіка, рубрики оцінювання),	виконати дії, які дозволяють перевірити результати самонавчання (питання для самоконтролю, тести і т.ін.)
	повідомити про наявність матеріалу для заняття	створити запитання щодо переглянутого та опрацьованого матеріалу
	підготувати матеріал для самооцінювання для студентів (через форми, відеозапис, Kahoot, Mentimeter або іншими засобами)	зробити нотатки, записувати свої запитання та зробити висновки щодо вивченого матеріалу
Під час заняття онлайн	запропонувати студентам зробити синтез того, що вони бачили на попередньому занятті	брати активну участь, ставлячи запитання

	представити навчальну сесію в її глобальній або спільній формі	брати участь у практичних заняттях
	запропонувати студентам поставити запитання	після індивідуальних та/або групових занять здобувачі можуть відповідати на узагальнюючі питання у спільній формі
	організувати практичну діяльність сесії (індивідуальної чи групової), тут слід підкреслити важливість спільного та командного навчання	відповідати індивідуально або спільно з оцінюванням сесії
	надати відгук щодо теми та практичної діяльності	
Заходи після занять	пропонувати можливість відповідати на запитання студентів через форуми з платформи, електронною поштою чи іншими засобами зв'язку, створювати запитання для студентів, щоб обміркувати виконану діяльність	виконання завдань творчого рівня, узагальнення теми заняття

У дослідженнях, які ми використовували для аналізу використання та ефективності «перевернутого класу» зазначається, що ця технологія покращує комунікативні навички здобувачів під час занять і, що більш важливо, таке застосування покращило їхні навчальні досягнення. Головним аргументом такого покращення було активне обговорення студентами зі своїми одногрупниками під час занять, вони заохочувалися обмінюватися та ділитися своїм розумінням матеріалу, який вони вже вивчили. Іншими словами, перевернуте навчання приносить користь здобувачам, оскільки забезпечує персоналізований досвід навчання. Більше того, це може допомогти студентам не лише покращити їхнє розуміння, але й мотивувати до досягнення своїх навчальних компетенцій.

Особливої важливості набуває формування навичок самооцінювання та рефлексії. Це може бути ефективним інструментом не тільки для оцінки роботи викладача, але й для покращення навчального середовища студентів. Основна мета рефлексивного навчання полягає в тому, щоб глибше дослідити практику вчителя, щоб спробувати всебічно зрозуміти, як підвищити рівень навчальних досягнень здобувачів, оптимізувати освітнє середовище. Саме об'єктивна рефлексія надає інформацію про діяльність, яку необхідно вдосконалити, а також ті аспекти, які можна зберегти, що може допомогти досягти більш ефективної практики в майбутньому. Цьому сприяє використання таких інструментів, як самоспостереження, академічні журнали, студентські опитувальники та анкети (як джерела для планування та дій). Відповіді студентів можуть бути найкращим джерелом оцінки викладання, щоб допомогти покращити якість викладацької практики.

РОЗДІЛ 2

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ «ПЕРЕВЕРНУТИЙ КЛАС»

2.1. Вимоги та рекомендації щодо створення, підготовки навчальних матеріалів у форматі ПК

Організація знайомства з навчальним матеріалом на першому етапі використання технології перевернутого класу в університетському навчанні вимагає ретельного планування та підготовки. Виокремимо кілька кроків, які допомагають ефективно організувати цей процес.

1. *Вибір контенту.* Для цього викладач готує ключові концепції теми, які студенти повинні освоїти перед онлайн-зустріччю. Для цього треба знайти, систематизувати або створити навчальні матеріали, такі як відеолекції, статті, електронні книги чи інтерактивні модулі, які студенти зможуть вивчати самостійно. Застосування відеолекцій у ПК було широко визнано для підтримки навчання студентів, надаючи їм можливість не лише навчатися самостійно, але й переглядати лекції у зручному форматі. Наприклад, якщо здобувачі не розуміють основного змісту матеріалу, вони можуть відтворити відео, щоб прояснити пропущене поняття. Крім того, студенти, які розуміють основний матеріал, також можуть відтворити відео, щоб підвищити свою компетентність. Дійсно, відеолекція пропонує студентам більше можливостей для перегляду лекції у більш зручний спосіб навчання. На рисунку 2.1 детально описано кроки процесу розробки відеолекції.

Рис.2.1.- Етапи створення навчального відео

Створення ефективного навчального відео вимагає часу та ретельної підготовки, але це може значно покращити досвід самостійного навчання студентів, зробивши матеріал більш доступним та зрозумілим.

2. *Структурування матеріалу.* Організація матеріалу логічно та послідовно допоможе студентам краще засвоїти інформацію. Важливим аспектом є встановлення чітких цілей навчання для кожного модуля, щоб студенти розуміли, що від них очікується. В умовах змішаного навчання таке структурування здійснюється на платформі KSU online у вигляді електронного навчального ресурсу.
3. *Інструкції для студентів.* Йдеться про наявність чітких інструкцій для здобувачів щодо того, як і коли їм потрібно вивчати матеріали. На цьому етапі вказується, які ресурси використовувати, надаються рекомендації щодо ефективних методів самостійного навчання.
4. *Інтерактивність та залучення.* Для покращення рівня мотивації, врахування фізіологічних можливостей здобувачів доцільно використовувати квізи, самотестування, інтерактивні вправи, форуми для обговорення та інші інструменти для залучення студентів. Доводять свою ефективність інтерактивні завдання для самоперевірки, щоб студенти могли оцінити своє розуміння матеріалу. Широкого застосування набули цифрові освітні ресурси.
  - Kahoot!: ігрова платформа для створення навчальних квізів, яка сприяє залученості та веселому способу навчання.
  - Quizlet: дозволяє створювати картки для запам'ятовування та навчальні ігри, які можуть використовуватися для самоперевірки.
  - Google Forms: простий у використанні інструмент для створення опитувань, квізів та тестів з автоматичним збором та аналізом відповідей.
  - Socrative: дозволяє викладачам створювати опитування та квізи для швидкої перевірки розуміння матеріалу студентами.

- Peergrade: забезпечує можливість взаємного оцінювання робіт студентами, що розвиває критичне мислення та здатність до самокритики.
5. *Зворотний зв'язок.* Надання такої можливості заохочує студентів ділитися своїми думками та питаннями щодо матеріалу. Початок наступного заняття якнайкраще підходить для обговорення питань, які виникли під час самостійного вивчення.
  6. *Технологічна підтримка.* В умовах війни, розірваності, ускладнення комунікацій, необхідно переконатися, що у студентів є доступ до необхідних технологічних засобів і ресурсів. На перших етапах доцільним буде надання інструкцій з використання цифрових інструментів та платформ, які використовуються.

Другий етап реалізації технології «перевернутий клас» сприяє тому, що здобувачі можуть легко відточувати своє розуміння, виконуючи завдання, а якщо стикаються з труднощами, можуть звернутися до відео-пояснень і вправ. Такий підхід допомагає здобувачам поступово покращувати свою компетентність шляхом самостійного навчання.

На практиці студентам пропонується використовувати кнопку паузи під час перегляду відеопояснення, і якщо вони зіткнулися з будь-якими труднощами, вони повинні робити нотатки та записувати будь-які проблеми, що відповідають змісту лекцій. Є дослідження, в яких доведено, що здобувачі, які використовують конспектування, зазвичай приходять на відкрите групове заняття із деякими обґрунтованими проблемами, які викладачі можуть допомогти їм подолати. Таким чином, модель ПК дає можливість здобувачам усвідомити свої слабкі сторони, щоб на заняттях вони могли ставити запитання.

Під час групової взаємодії доводить свою ефективність взаємне навчання, яке зміцнює комунікативні навички студентів, постійно допомагаючи студентам розвиватися у продуктивній груповій дискусії. Хоча не всі проблеми можна вирішити під час групового обговорення,

студенти можуть записувати всі труднощі та ставити запитання у форумах чи чатах.

Якщо узагальнити види робіт для другого етапу (активної групової взаємодії), то виокремлюємо:

- ◇ Дискусії та обговорення для обговорення складних питань або тем, представлених для опрацювання на першому етапі.
- ◇ Розв'язання задач та вправ, які потребують застосування нових знань.
- ◇ Проекти та кейс-стаді, що дозволить застосувати теоретичні знання на практиці.
- ◇ Інтерактивні вправи для використання ігрових елементів, симуляції або віртуальних лабораторій для залучення студентів та покращення розуміння матеріалу.

Третій етап технології покликаний формуванню усвідомлених знань і умінь відносно вивченої теми. Саме після запам'ятовування, розуміння і використання нових знань доцільно пропонувати завдання творчого рівня: на аналіз, синтез, оцінювання. Цей етап покликаний також для організації підсумкової рефлексії та оцінювання, а саме:

- ◇ Самооцінка та взаємооцінка: пропозиція студентам самостійно оцінити свої знання та вміння або взаємно оцінити роботи одне одного.
- ◇ Рефлексивні щоденники: заохочення студентів вести щоденники, в яких вони будуть замислюватися над тим, що вони вивчили, та їхніми враженнями від процесу навчання.
- ◇ Портфоліо: студенти можуть зібрати всі свої роботи, проекти та рефлексії в портфоліо для демонстрації свого прогресу та досягнень протягом курсу.

Використання цих завдань на різних етапах дозволяє забезпечити глибше засвоєння матеріалу студентами, розвиває критичне мислення та самостійність у навчанні.

Наведемо авторський приклад оформлення рефлексивного щоденника, який заохочує студентів аналізувати та міркувати над навчальним процесом (табл.2.1).

Таблиця 2.1. – Приклад оформлення рефлексивного щоденника

Елемент щоденника	Пояснення змісту елемента	Конкретний приклад заповнення
Назва курсу та дата	Це допоможе студентам організувати свої записи та слідкувати за прогресом	Література для дітей
Тема заняття	Короткий опис основної теми або питання, яке розглядалося	Англійські письменники дитячої літератури: створення класики
Основні ідеї та поняття	Секція для короткого викладу ключових моментів заняття	А. А. Мілн та його "Вінні-Пух"; Редьярд Кіплінг і "Книга джунглів"; Редьярд Кіплінг "Слоненя". Роль цих творів у формуванні дитячої літератури та їх вплив на культуру
Персональні враження та думки	Простір для студентів, щоб записати свої перші враження і реакції на матеріал	Я була зачарована відкриттям, що за забавними історіями про Вінні-Пуха та Мауглі стоять глибокі філософські ідеї про дружбу, вірність та дорослішання. Завжди думала, що це просто дитячі історії, але зараз бачу в них багатошаровість
Зв'язок з попередніми знаннями	Як новий матеріал доповнює або зв'язується з тим, що студент вже знає.	Я вже знала про ці казки, але раніше не замислювалась про те, хто їх написав та чому вони стали такими популярними. Тепер я розумію, що справжнє мистецтво здатне досягати серцець різних поколінь

Застосування знань	Роздуми студентів щодо того, як вони можуть застосувати отримані знання у практичних ситуаціях або в інших дисциплінах	Ці знання можуть бути корисними під час моєї майбутньої роботи вчителя, де я могла б використовувати ці казки для навчання дітей англійської мови через літературу або на уроках читання висвітлювати питання багатогранності світової культури
Питання та невизначеності	Розділ для запису питань, які залишилися після заняття, або тем, які потребують подальшого роз'яснення	Я хочу зрозуміти, як саме ці історії відображають культурні та історичні реалії свого часу. Що конкретно надихнуло письменників створити такі персонажі?
Цілі на майбутнє	Чого студент хоче досягти в контексті курсу, які має плани на наступні заняття	Я планую прочитати більше казок цих авторів та проаналізувати їх з точки зору психології дитини. Також хочу використати ці казки як приклади в моїх майбутніх уроках мовно-літературної освітньої галузі

Цей щоденник можна оформити у вигляді шаблону документа або електронного ресурсу, який студенти зможуть заповнювати після кожного заняття. Для кращого заохочення можна також інтегрувати елементи гейміфікації, як-от відзнаки за активність та якість рефлексій, або можливість ділитися своїми роздумами з іншими студентами для спільного обговорення[20].

Перехід на модель перевернутого класу може вимагати часу для адаптації як від викладачів, так і від студентів, але з часом це може значно покращити залученість студентів та ефективність навчання.

2.2. Організація формувального експерименту

З метою перевірки гіпотези дослідження ми організували відповідний формувальний етап. Так, експериментальною стала група здобувачів IV курсу, освітньою компонентою, засобами якої здійснювалося наповнення контенту – «Іноземна мова фахового спрямування (Література Британії та США)». Згідно з вимогами і рекомендаціями (п.2.1) розроблено заняття. Наведемо деякі приклади.

Організація заняття за технологією перевернутого класу на тему «Література англійських письменників для дітей 8-10 років» включала наступні компоненти:

Етап 1: Підготовка до заняття (домашнє завдання). Завдання для студентів передбачало перегляд коротких відео про видатних англійських дитячих письменників (Льюїс Керрол, Роальд Даль, Р.Кіплінг, Дж. Роллінг) на YouTube (рис.2.2). У переліку завдань обов'язковим є читання статей про особливості дитячої літератури в англійських країнах [2;13].

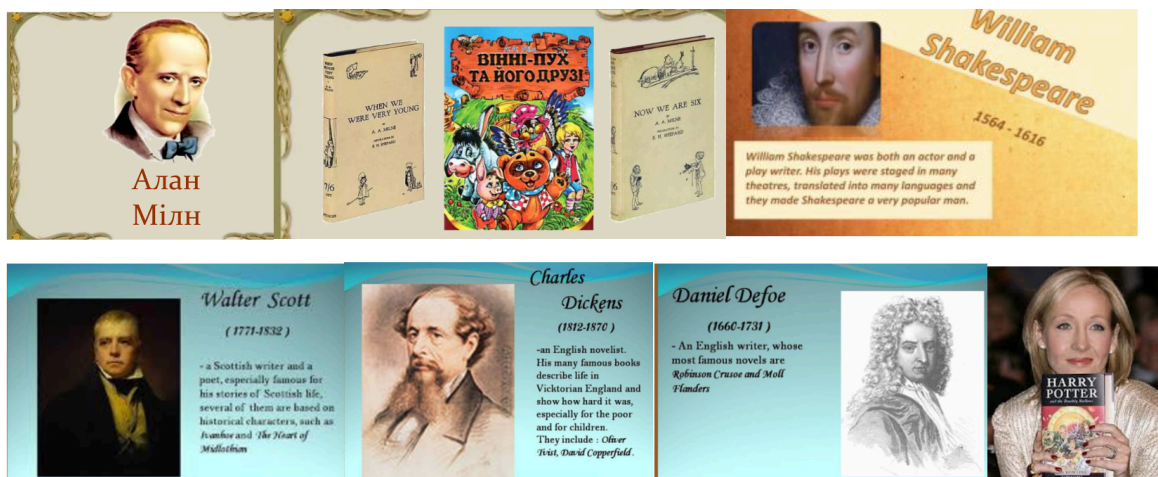

Рис.2.2.- Скріни презентації про англійських письменників

Квіз для самоперевірки: проходження онлайн-квізу на платформі Kahoot! або Quizlet для перевірки розуміння прочитаного та переглянутого матеріалу (рис.2.3).

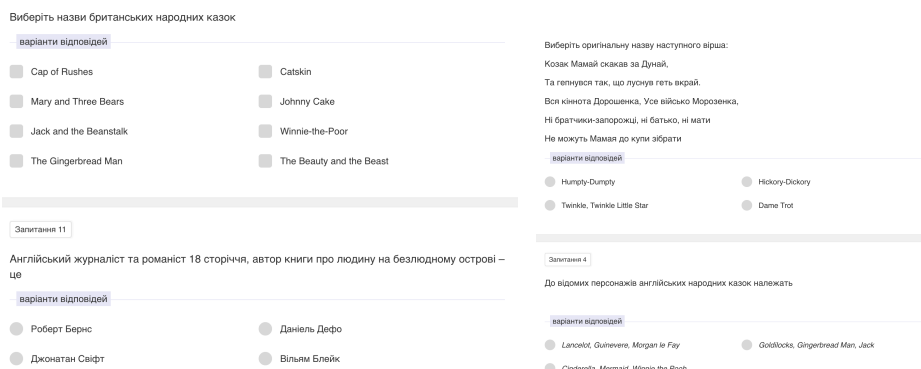

Рис.2.3.- Фрагменти тесту

Етап 2: Активна робота під час zoom-конференції

1. Обговорення в групах:

Студенти об'єднуються в малі групи для обговорення основних ідей статей та відео.

Кожна група отримує завдання знайти спільні та відмінні риси творчості різних письменників. Так, одна група готує повідомлення про творчість А.А. Мілна через аналіз казки про Вінні-Пуха, аналізує літературний твір та його культурний контекст.

Друга робить аналогічне повідомлення про творчість життя та творчість Редьярда Кіплінга, аналізує його казки та вплив його літературної спадщини на дитячу літературу. Студенти читають визначену казку з "Книги джунглів" Кіплінга. Це казки "Ріккі-Тіккі-Таві", «Мауглі», «Допитливе слоненятко» (рис.2.4).

Рис.2.4.-Скріни слайдів презентацій

2. Інтерактивна презентація:

Використання Google Slides або Prezi для створення спільної презентації, де кожна група представляє свої висновки.

3. Рольова гра:

Студенти вибирають ролі персонажів з різних книг та створюють діалоги або міні-сценки, демонструючи знання тематики та використання англійської мови.

Етап 3: Підсумкова рефлексія та оцінювання

1. Взаємооцінювання.

Студенти оцінюють презентації одне одного за допомогою анкети в Google Forms, вказуючи на сильні сторони та аспекти для покращення.

2. Рефлексивний щоденник.

Використання цифрового інструменту, наприклад Padlet, для того, щоб студенти могли залишити відгуки про те, що нового вони дізналися, які навички розвинули, та які емоції відчували під час заняття.

Написання короткого есе або рефлексивного відгуку про прочитану главу, її значення для дитячої літератури та особисте сприйняття твору ми виділяли у завдання творчого рівня, яке оцінювалося найвищим балом. Кращі роботи представлені у додатках Б, В.

3. Онлайн-тестування.

Проведення підсумкового тесту на платформі KSU online, щоб оцінити засвоєння матеріалу та розвиток мовних навичок.

Цей підхід до організації заняття дозволить студентам активно досліджувати тему, розвивати критичне мислення, комунікативні та мовні навички, а також забезпечить залучення та мотивацію через використання різноманітних цифрових інструментів.

Наступні теми також висвітлювалися та опановувалися за технологією «перевернутий клас».

2.3. Аналіз результатів дослідження

Протягом першого семестру 2023-2024 навчального року студенти експериментальної групи опанували навчальний матеріал за технологією «перевернутий клас». З метою впливу цієї технології на рівень навчальних досягнень, рівень мотивації та залученість здобувачів нами було організоване відповідне анкетування. У якості статистичного інструментарію ми обчислювали середнє значення (μ) та стандартне відхилення (S).

Середнє значення обчислюється як сума всіх значень у наборі даних, поділена на кількість значень. Формула для обчислення середнього значення (μ) виглядає так:

$$\mu = \frac{\sum x_i}{n}, \text{ де}$$

$\sum x_i$ означає суму всіх значень у наборі,

n - кількість значень у наборі.

Стандартне відхилення є мірою того, наскільки значення у наборі даних розкидані відносно середнього значення. Формула для вибіркового стандартного відхилення (s) виглядає так:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x_i - \mu)^2}{n-1}} \text{ де:}$$

x_i - кожне окреме значення у наборі,

μ - середнє значення набору даних,

n - кількість значень у наборі.

Таблиця 2.2 надає короткий виклад студентських анкет. Загалом студенти погодилися, що зміст навчального курсу був легким для розуміння ($\mu = 4,56$, $S = 0,70$), що курс інтелектуально стимулював їхній інтерес до цього предмету ($\mu = 4,41$, $S = 0,96$), а «перевернутий клас» стимулював їх інтерес до цього предмету ($\mu = 4,03$, $S = 1,03$). Більшість

студентів були дуже задоволені якістю навчання за технологією «перевернутий клас» ($\mu = 4,15$, $S = 0,89$).

Крім того, результати опитування показали, що більшість студентів високо оцінили цю діяльність у групі ($\mu = 1,66$, $S = 0,69$) і вони мають намір використовувати систему для навчання у знайомому автентичному середовищі в майбутньому ($\mu = 4,21$, $S = 1,04$). Наприклад, коли студенти стикалися з деякими труднощами, вони записували проблему на папері. Наприкінці кожного заняття навчальна діяльність оцінювалася за трьома різними аспектами: навчальний матеріал, відеолекція та діяльність під час zoom-конференції.

По-перше, щодо навчальних матеріалів 40% студентів повідомили, що вони доброї якості, 25% - задовільні, 20%- відмінні, а 15% студентів вважають, що вони потребують вдосконалення. По-друге, більшість студентів вважали відеолекцію дуже вдалою для підтримки перевернутої аудиторії, хоча якість відео потрібно було покращити. Нарешті, більшість студентів вважали заняття в класі хорошими.

Таблиця 2.2. Відповіді студентів щодо досвіду навчання з використанням перевернутого класу

№	Питання	μ	S
Ставлення студентів до навчального матеріалу			
1	Я отримав значну користь від змісту курсу та зрозумів предметний матеріал цього курсу	4,56	0,7
2	Я вважаю курс інтелектуально складним і стимулюючим	4,41	0,96
3	Мій інтерес до предмету підвищився внаслідок технології перевернутого класу	4,03	1,03
4	Я вважаю, що досяг результатів навчання за курсом	4,18	1,01
5	Завдання допомогли мені досягти результатів навчання за курсом	4,06	0,89
6	Відеолекція курсу допомогла мені досягти результатів навчання	4,41	0,99
7	Технологія ПК покращує мої результати навчання	4,26	0,83
Вплив ПК на якість навчання			

8	Використання перевернутої класної кімнати покращує якість мого навчання	4,15	0,89
9	Використання ПК допомагає мені швидше виконувати навчальні завдання	4,62	0,7
10	Використання ПК підвищує мою продуктивність	4,24	0,97
11	Використання ПК підвищує мою ефективність навчання	4,0	1,04
12	Використання перевернутого класу покращує мої результати навчання	4,26	0,9
13	Використання перевернутого класу покращує мої результати моделювання	4,03	0,97
Оцінка активності у навчанні			
14	Я вважаю, що використання системи для навчання цікавіше, ніж використання підручника	4,0	0,89
15	Мені подобається практикувати свої навички з системою в реальних ситуаціях	4,32	0,91
16	Я почуваюся більш вільним і розслабленим під час навчання за допомогою перевернутої діяльності	4,12	1,07
17	Мені здається, що я навчився більше, використовуючи перевернутий клас, ніж традиційну модель навчання	4,03	0,9
18	Використання діяльності у перевернутому класі може підвищити мою навчальну мотивацію	4,09	0,93
19	Якби мені довелося оцінити свій досвід навчання з системою, я б поставив високу оцінку	4,41	0,82
20	Я бажаю використовувати таку модель навчання в майбутньому	4,21	1,04

Крім дослідження рівня мотивації та залученості до навчання в умовах реалізації технології «перевернутий клас» ми намагалися з'ясувати, чи впливає нова форма навчання на когнітивний рівень здобувачів. Ми проаналізували якісні показники за результатами сесії у VII-ому і VIII-ому семестрах у здобувачів експериментальної групи, оскільки базова дисципліна викладалася протягом двох семестрів і це дає нам можливість порівнювати динаміку досягнень здобувачів цієї групи.

Як видно з діаграми (рис.2.5), маємо якісний приріст у оцінках середнього і високого рівня.

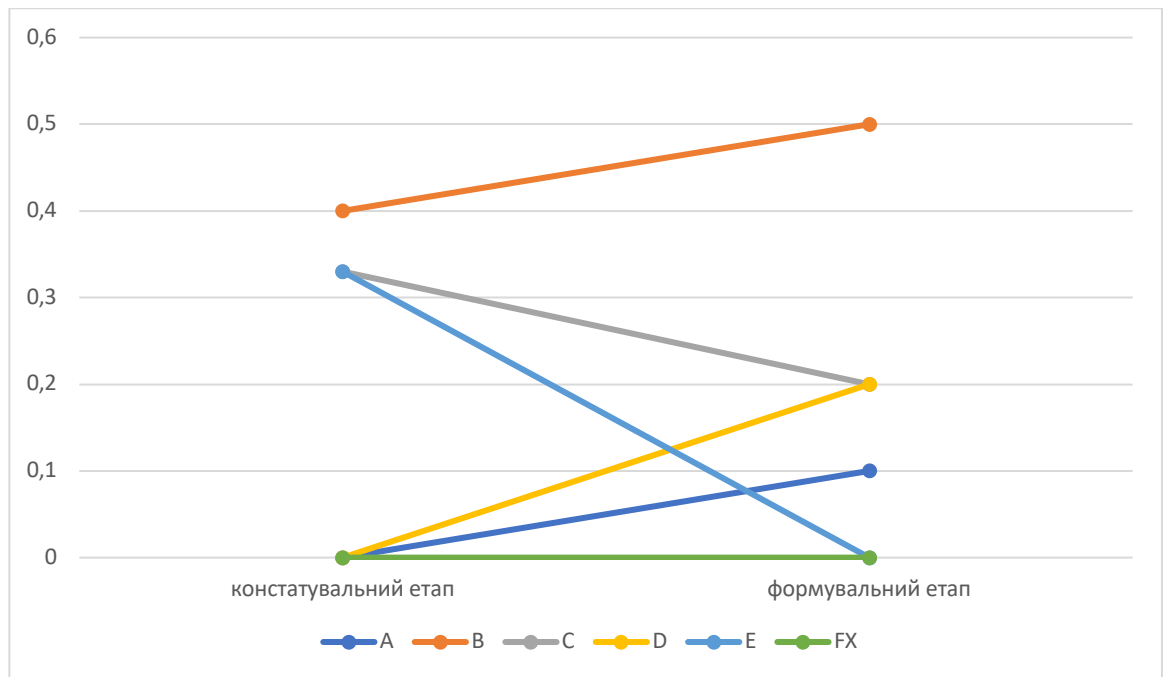

Рис.2.5.- Порівняльний аналіз якісних показників навчання

Студенти в цілому позитивно оцінили ефективність технології "перевернутий клас". Це видно з високих середніх балів за більшістю питань, що стосуються засвоєння матеріалу, розвитку інтересу до предмета та загальної задоволеності від навчання. Студенти зазначають, що завдяки технології "перевернутий клас" їм вдається краще зрозуміти матеріал курсу, підвищити інтерес до предмета та досягти кращих результатів навчання. Це свідчить про те, що самостійна робота з матеріалом вдома та обговорення складних питань на заняттях сприяє глибшому засвоєнню знань. Респонденти також відзначають, що технологія робить навчання більш цікавим та активним. Вони мають можливість самостійно вивчати матеріал у зручному темпі, а на заняттях активно працювати в групах або індивідуально над завданнями, що створює більш комфортне та сприятливе навчальне середовище.

Це, в свою чергу, підвищує їхню ефективність навчання, дозволяє швидше виконувати завдання та досягати кращих результатів. Разом з цим, варто враховувати, що результати опитування відображають думку лише однієї групи студентів і можуть не бути універсальними.

Висновки

Вивчення та аналіз джерельної бази дослідження дозволив нам виокремити пояснення «перевернутий клас», як технології, за якої навчальні матеріали, які зазвичай викладаються в класі звичайними методами у формі лекцій, пропонуються студентам для вивчення поза аудиторією, а час заняття використовується для різноманітних навчальних дій щодо використання опрацьованих навчальних матеріалів.

«Перевернутий клас», як педагогічна модель вимагає залученості та активної участі здобувачів у навчальній діяльності як до спільного опрацювання матеріалу, так і в аудиторії, за допомогою інформаційних та комунікаційних технологій. Діяльність під час спільної взаємодії орієнтована на здобувача, на його активне навчання, де вчитель допомагає студенту, а не просто надає інформацію. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій і поточна ситуація зробили впровадження віртуальної освіти стандартом на всіх рівнях освіти. Існують різні методології, які застосовуються в моделі «перевернутий клас», тому їхнє застосування залежить від ментальності, здібностей, культури чи уподобань викладачів і студентів. Не існує ідеального маршруту, який гарантував би гарний результат.

Наведемо деякі способи такої реалізації в університетах:

Підготовка матеріалів для самостійного вивчення: викладачі створюють відео лекції, презентації та інші матеріали, які студенти можуть опанувати вдома. Ці матеріали мають бути доступні студентам через онлайн-платформи.

Самостійне вивчення студентами матеріалу: студенти вивчають матеріали вдома, використовуючи відео, текстові матеріали, інтерактивні завдання тощо.

Активне використання часу на заняттях. Час, який раніше витрачався на лекції, тепер використовується для вирішення завдань, групової роботи, дискусій, проєктів тощо. Викладачі проводять більше часу на індивідуальну роботу з кожним студентом.

Використання технологій для зворотного зв'язку та оцінювання. Викладачі можуть використовувати різні онлайн-інструменти для збору зворотного зв'язку від студентів та оцінювання їхнього прогресу.

Ця модель може бути адаптована до різних освітніх компонент і вікових груп. Вона також може бути модифікована відповідно до потреб конкретного курсу або групи студентів. Разом з цим, успішна реалізація цієї моделі вимагає планування, підготовки та адаптації.

З метою вивчення стану розробленості предмету нашого дослідження, а також практичної реалізації під час організації дистанційного та змішаного навчання здобувачів вищої освіти нами був організований констатувальний експеримент. Для отримання конкретної інформації та для проведення статистичних обчислень був створений опитувальник на основі гугл-форми. Участь в опитуванні взяли студенти та викладачі педагогічного факультету Херсонського державного університету. Основними завданнями такої діагностики став пошук відповідей на питання:

- обізнаність всіх суб'єктів освітнього процесу щодо суті, підходів та шляхів реалізації досліджувальної технології;
- ступінь залученості всіх суб'єктів освітнього процесу до використання досліджувальної технології;
- оцінка власної взаємодії з викладачем під час заняття в форматі перевернутого класу порівняно з традиційним форматом;
- практичне застосування конкретного цифрового інструментарію в процесі застосування технології;
- вплив на мотивацію до навчання.

Результати опитування засвідчили, що технологія «перевернутий клас» дуже рідко використовується в освітньому процесі на факультеті. Це певною мірою впливає і на результати відповідей на інші питання. Так, здобувачам важко було оцінити переваги або недоліки такої технології, визначити ступінь ефективності, мотивації та залученості до навчання під час організації освітнього процесу у форматі «перевернутого класу».

Наступним кроком нашого дослідження стало з'ясування ступеня залученості студентів до навчання. Ми використали методику Student Engagement Instrument, SEI, як психометричний інструмент, який розроблений для вимірювання залученості студентів у навчальному процесі. Основна мета цієї шкали — зібрати надійні дані про те, як студенти взаємодіють із навчальним матеріалом, викладачами та одногрупниками, а також про їхнє ставлення до навчання загалом. Дослідження охоплює такі аспекти, як когнітивна, емоційна і поведінкова залученість.

Результати свідчать, що емоційна залученість здобувачів освіти відіграє вирішальне значення для успішного навчання. Це регламентує пошук не лише шляхів для оновлення, осучаснення освітнього контенту, але й механізмів для мотивації студентів. Окрім традиційних освітніх технологій слід реалізовувати такі, що дозволяють максимально залучати здобувачів до освітньої діяльності і формування власних фахових компетентностей.

Проведені вимірювання сприяли вибору технології «перевернутий клас» як можливості для оптимізації освітнього процесу в умовах змішаного навчання. Для організації формувального етапу експерименту ми розробили орієнтовний алгоритм діяльності суб'єктів освітнього процесу за технологією ПК. Так, для підготовчого етапу (до початку заняття) – це вибір контенту, структурування матеріалу, розробка

інструкції для студентів, забезпечення інтерактивності та залучення, організація зворотнього зв'язку, технологічна підтримка.

Для другого (під час заняття онлайн)- це дискусії для обговорення складних питань або тем, представлених для опрацювання на першому етапі; розв'язання задач та вправ, які потребують застосування нових знань; проекти та кейс-стаді, що дозволяють застосувати теоретичні знання на практиці; інтерактивні вправи для використання ігрових елементів, симуляції або віртуальних лабораторій для залучення студентів та покращення розуміння матеріалу.

На третьому етапі (після заняття онлайн) – це пропозиції студентам самостійно оцінити свої знання та вміння або взаємно оцінити роботи одне одного; заповнення рефлексивних щоденників; оформлення портфоліо.

У роботі представлено авторську модель оформлення рефлексивного щоденника, як інструменту глибокого занурення, оформлення власних вражень та роздумів здобувачів щодо теми вивчення і процесу навчання взагалі.

З метою перевірки гіпотези дослідження ми організували відповідне навчання за освітньою компонентою «Іноземна мова фахового спрямування (Література Британії та США)». Протягом першого семестру 2023-2024 навчального року студенти експериментальної групи опановували навчальний матеріал за технологією «перевернутий клас». З метою впливу цієї технології на рівень навчальних досягнень, рівень мотивації та залученість здобувачів нами було організоване відповідне анкетування, результати якого показали, що студенти відчувають покращення навчальних досягнень через активне обговорення та взаємодію в процесі навчання. Водночас, для реалізації потенціалу "перевернутого класу" необхідно враховувати індивідуальні потреби та можливості студентів, а також забезпечувати їх мотивацію. Перевернута класна кімната була зовсім іншим досвідом для студентів,

оскільки вони повинні були спочатку навчатися вдома. Тим не менш, це заохочувало спільне навчання та створення середовища навчання рівних. Самостійне навчання перед навчанням у класі є складним і вимагає зусиль з боку студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бугайчук, К.Л. (2016). Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. Інформаційні технології і засоби навчання, 54(4), 1–18.
2. Знамениті англійські письменники. (2024). Отримано з <https://learn-english.net.ua/gramatika/znameniti-anglijski-pismenniki>
3. Євдокимова-Лисогор, Л. А. (2016). Модель «Перевернутого класу (Flipped classroom)» у процесі формування МКК студентів економічних спеціальностей. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки, (141), 69–72.
4. Кадемія, М.Ю. (2017). Інформаційно-комунікаційні технології у перевернутому навчанні студентів. Звітна наук. конф. інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. Зб. матер. наук. конф. Київ: ІТЗН НАПН України, 147–150.
5. Клехо, О.В. (2023). Робоча програма освітнього компонента "Інформаційні системи та комп'ютерні технології в освіті". Луцьк.
6. Клехо, О.В. (2021). Інформаційні технології і методика їх використання: навчально-методичний посібник. Луцьк.
7. Клехо, О., & Четверикова, Т. (2023). Реалізація технології "перевернутий клас" при викладанні вибіркових освітніх компонентів у педагогічному коледжі. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи, 1(9), 6-11. [https://doi.org/10.31499/2706-6258.1\(9\).2023.279328](https://doi.org/10.31499/2706-6258.1(9).2023.279328)
8. Коломієць, О.Г., & Демиденко, Т.М. (2022). Застосування технології "Перевернутий клас" у професійній підготовці соціальних працівників. Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія Педагогіка. Соціальна робота, 1(50), 128-133.
9. Конопляник, Л., & Мельникова, К. (2019). Використання технології "перевернутий клас" при навчанні фахової іноземної мови. Вісник

- Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія, (2)15, 38-45.
- 10.Коротун, О. В. (2016). Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти. Інформаційні технології в освіті, (3), 117-129.
  - 11.Кузьмінська, О. Г. (2016). Перевернуте навчання: практичний аспект. Інформаційні технології в освіті, (1)26, 86-98.
  - 12.Метод "перевернутого класу": новий підхід до навчання. (2021). Отримано з <https://op.ua/news/osvita-vukraini/metod-perevernutogo-klasu-noviy-pidhid-do-navchannya>.
  - 13.Мілн Алан. (2017). Отримано з <https://www.slideshare.net/estet13/ss-71050294>.
  - 14.Педагогічна технологія Перевернутий клас: опис, методика, застосування. (2024). Отримано з <https://bigbro.com.ua/pedagogichna-tehnologiya-perevernutij-klas-opis-metodika-zastosuvannya/>
  - 15.Попадюк, С. С., & Скуратівська, М. О. (2017). Методологічні засади використання освітньої концепції "перевернуте навчання" у вищій школі. Збірник наукових праць Херсонського педагогічного університету. Педагогічні науки, 76(3), 149-154.
  - 16.Приходькіна, Н. О. (2014). Використання технології "переверненого навчання" у професійній діяльності викладачів вищої школи. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота, 30, 141-144.
  - 17.П'янковська, І. В. (2016). Застосування технології "переверненого навчання" у викладанні дисципліни "Лексичний менеджмент". Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Філологічна", 60, 52-56.
  - 18.Реалізація методики змішаного навчання за технологією "Перевернутий клас" в початковій школі. (2018). Отримано з <https://vseosvita.ua/library/dopovid-tema-realizacia-metodiki-zmisanogo-navcanna-za-tehnologieuperevernutij-klas-v-pocatkovij-skoli-3605.html>

19. Саган, О. В. (2015). Проектно-технологічний підхід у фаховій підготовці педагога. Інформаційні технології в освіті, (25), 95-104. Отримано з http://nbuv.gov.ua/UJRN/itvo_2015_25_9.
20. Саган, О. В. (2022). Гейміфікація як сучасний освітній тренд. Збірник наукових праць «Педагогічні науки», 2022. 12-18. Отримано з <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4519/3989>.
21. Саган, О., & Лазарук, В. (2020). Трансформації освітніх технологій на основі принципів цифрової дидактики. Збірник наукових праць "Педагогічні науки", (92), 91–95. <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2020-92-15>
22. Семенов, М.А., & Кротких, В.Д. (2019). Розробка у LMS Moodle перевернутого уроку для STEAM-освіти. Отримано з <https://2019.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=13>
23. Столярченко, І.С. (2015). Особливості організації змішаного навчання у підготовці майбутніх учителів інформатики. Інформаційні технології в освіті, (24), 138-147.
24. Цісарук, В.Ю., & Цісарук, І.В. (2017). Організація самостійної роботи студентів за методикою "Перевернутий клас". Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 13: Проблеми трудової та професійної підготовки, (9), 91–95.
25. Черноіван, І.О. (2014). Дидактичні можливості технології "перевернутого класу". У Сучасна освіта і наука в Україні. Традиції та інновації: матеріали ХХ Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної конференції (м. Одеса, 25-26 жовтня 2014 р.).
26. Що таке перевернуте навчання? (2024). Отримано з <https://teach-hub.com/scho-take-perevernute-navchannya/>
27. Ярмольчук, Т. (2018). Професійна підготовка ІТ-фахівців в умовах реалізації технології "перевернутий клас". Проблеми підготовки сучасного вчителя, (17), 143-149.

28. AdvanceHE. (2017). Flipped learning. Retrieved from <https://www.heacademy.ac.uk/knowledge-hub/flipped-learning-0>
29. Faulkner, T. (2015). Models of Flipped Learning and How They Work with Moodle [Video]. Retrieved from <https://youtu.be/IOSwoCITck4>
30. Gumennykova, T., Sagan, O., Yakovleva, S., Kotliar, L. & Shchogoleva, T. (2021). The Role Position of Teachers in the Professionalization of the Educational Process in a Smart Environment. *Journal of Information Technology Management, Special Issue*, 101-122
31. The University of Texas at Austin. (2024). Flipped Classroom. Retrieved from <https://facultyinnovate.utexas.edu/flipped-classroom>
32. Limaymanta, C. H., Apaza-Tapia, L., Vidal, E., & Gregorio-Chaviano, O. (2021). Flipped Classroom in Higher Education: A Bibliometric Analysis and Proposal of a Framework for its Implementation. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, 16(09), 133–149. <https://doi.org/10.3991/ijet.v16i09.21267>
33. Sagan, O., Yakovleva, S., Anisimova, E., Balokha, A., & Yeremenko, H. (2020). Digital didactics as a new model in the theory of education. *Revista Inclusiones*, 7(Especial), 193-204.
34. Sagan O., Los O., Kazannikova O., Raievska I. A System of Effective Tasks in Blended Learning on the Basis of Bloom's Taxonomy. *E-learning and STEM Education / E. Smyrnova-Trybulska (ed.)*. 2019. Vol. 11. Katowice-Cieszyn : Studio Noa for University of Silesia. P. 171–187. ISSN: 2451-3644 (print edition). ISSN 2451-3652 (digital edition). ISBN: 978-83-66055-12-4.
35. DeLozier, S.J., & Rhodes, M.G. (2016). Flipped classrooms: Overview of key ideas and recommendations for practice. *Review of pedagogical psychology*, 29(1), 141-151. <https://doi.org/10.1007/s10648-015-9356-9>
36. Zarouk, M. Y., Olivera, E., Peres, P., & Khaldi, M. (2020). The Impact of Flipped Project-Based Learning on Self-Regulation in Higher Education. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, 15(17), 127–147. <https://doi.org/10.3991/ijet.v15i17.14135>

- 37.EDUCAUSE. (2012). 7 things you should know about flipped classrooms.
Retrieved from <https://library.educause.edu/-/media/files/library/2012/2/eli7081-pdf.pdf>
- 38.Warnes, S. (2018). Active Flipped Learning using Moodle Quiz [Video].
Retrieved from https://youtu.be/UeGTP_knYJQ

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для визначення рівня практичної реалізації технології «перевернутий клас» під час організації дистанційного та змішаного навчання здобувачів вищої освіти на констатувальному етапі

1. Чи знайомі ви з концепцією «перевернутий клас»?
  - Так, повністю знайомий/знайома.
  - Чув/чула про це, але не знав/знала деталей.
  - Ні, це нова інформація для мене.
2. Як часто Ви опановували навчальні матеріали до заняття в форматі «перевернутого класу»?
  - Регулярно
  - Часто
  - Іноді
  - Рідко
  - Ніколи
3. Наскільки ефективними для Вас були навчальні матеріали (відео, статті, інтерактивні завдання тощо), які ви використовували для підготовки до заняття?
  - Дуже ефективними
  - Ефективними
  - Середньо ефективними
  - Неефективними
  - Зовсім неефективними
4. Чи відчуваєте Ви, що підготовка до заняття допомогла Вам краще зрозуміти тему під час класної роботи?
  - Так, значно краще
  - Так, дещо краще
  - Не впевнений/не впевнена
  - Ні, не допомогла
  - Ні, зробила зрозуміння складнішим
5. Як Ви оцінюєте свою взаємодію з викладачем під час заняття в форматі перевернутого класу порівняно з традиційним форматом?
  - Значно краще
  - Краще
  - Приблизно те саме
  - Гірше
  - Значно гірше
6. Чи відчуваєте Ви збільшення активності та залученості в процесі навчання в форматі перевернутого класу?
  - Так, значно більшу
  - Так, трохи більшу
  - Не відчуваю змін
  - Трохи меншу
  - Значно меншу
7. Чи сприяє формат перевернутого класу кращій взаємодії та співпраці між студентами?
  - Значно сприяє

Сприяє

Не впевнений/не впевнена

Не сприяє

Зовсім не сприяє

8. Чи відчуваєте Ви, що формат перевернутого класу допомагає розвивати навички самостійної роботи?

Так, значно

Так, дещо

Не впевнений/не впевнена

Ні, не допомагає

Ні, шкодить самостійній роботі

9. Чи підвищила технологія перевернутого класу Вашу мотивацію до навчання?

Значно підвищила

Підвищила

Не змінила

Понизила

Значно підвищила

Додаток Б

Есе на тему моралі казки Редьярда Кіплінга "Допитливе слоненя"

Казка Редьярда Кіплінга "Допитливе слоненя" — це захоплива історія з багатомітової колекції "Книга джунглів", яка не тільки розважає, але й несе в собі глибоку мораль. Історія маленького слоненяти, котре постійно питає "чому?", є відображенням природної допитливості дітей, які прагнуть зрозуміти світ навколо себе.

Мораль казки багатогранна. По-перше, вона підкреслює важливість запитань у процесі навчання. Слоненя не боїться питати і шукати відповіді, що є ключовою рисою для інтелектуального розвитку. По-друге, історія висвітлює наслідки надмірної допитливості, коли вона веде до неприємностей. Це попередження, що бажання знати все може мати і негативні наслідки, особливо коли це порушує межі особистого простору інших.

Далі, казка закладає фундамент для розуміння того, що іноді відповіді на наші питання можуть бути не тими, чого ми очікували, і що наші дії мають наслідки. Слоненя отримує хобот не через відповіді, а через власну необережність і допитливість, яка призводить до непередбачених змін.

На завершення, казка Кіплінга має і ще одну важливу мораль: навчитися приймати себе та свої особливості. Після того, як слоненя отримує довгий хобот, воно вчиться використовувати його як перевагу. Цей момент символізує ідею про те, що іноді наші найбільші недоліки можуть перетворитися на наші найбільші сили.

Таким чином, "Допитливе слоненя" вчить нас цінності прагнення знань, важливості осмислення наслідків наших дій та уміння адаптуватися та вдосконалювати себе у світі, що постійно змінюється.

Додаток В

Есе на тему "Культурний контекст казки про Вінні-Пуха"

Казка про Вінні-Пуха, створена А. А. Мілном, є одним з найбільш улюблених творів дитячої літератури у світі. Її культурний контекст відкривається не тільки через епоху, у яку цей твір був написаний, але й через універсальність представлених у ньому ідей та образів.

На початку 20-го століття, у період між світовими війнами, багато літературних творів мали тенденцію до відображення ідеалізованої реальності, відстороненої від жорстокості та хаосу зовнішнього світу. Мілн, ветеран Першої світової війни, створив світ Стоакрового лісу — безпечного та спокійного місця, де дитина могла вільно досліджувати та гратися. Таким чином, Вінні-Пух став символом втіхи та безтурботності в часи, коли цінності були особливо потрібні.

Казка про Вінні-Пуха виражає глибоко англійські культурні цінності, такі як любов до природи, здоровий глузд, спокій та стриманість, а також традиційні соціальні зв'язки та сімейні відносини. Персонажі казки, з їхніми чітко визначеними характерами, представляють різні людські риси та поведінку, таким чином віддзеркалюючи суспільство.

Моральні уроки казки, які часто включають важливість дружби, співчуття, взаємодопомоги та значення особистої ідентичності, є основою для виховання дітей. Вони вчать маленьких читачів цінувати внутрішній світ людини, бути толерантними до різноманітності та важливості спілкування.

Незважаючи на те, що казка була написана більше ніж сто років тому, вона залишається актуальною і сьогодні. Її популярність по всьому світу свідчить про те, що історії про Вінні-Пуха та його друзів відгукуються у серцях читачів різних поколінь, незалежно від культурних та географічних меж.